

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

MOPHATO O MAHARENG

KEREITI YA 6

PUDUNGWANA 2017

SESOTHO PUO YA LAPENG PAMPIRI YA 2

MATSHWAO: 40

NAKO: Hora 1 le metsotso 30

LEBITSO: _____

Pampiri ena e na le maqephe a 9.

DITAELO HO MOHLAHLOBUWA:

Bala ditaelo ka hloko

1. Pampiri ena e na le dikarolo tse PEDI:

KAROLO YA A: HO BALA LE HO BOHA [25]

Tshomo (10)

Papatso (10)

Thothokiso (5)

KAROLO YA B: DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO [15]

2. Araba dipotso kaofela ka Sesotho.
3. Nomora dikarabo tsa hao jwalo ka ha dipotso di nomorilwe.
4. Nako ya teko ke hora e le nngwe le halofo.
5. Ngola ka mongolo o makgethe o balehang.

KAROLO YA A: HO BALA LE HO BOHA**POTSO YA 1**

Bala tshomo e latelang o ntano araba dipotso tse latelang: 1.1–1.6.

Mmutla le Kgudu

- 1 Mmutla le kgudu ba ne ba dula morung. Mmutla o ne a le motlotlo ka lebelo la hae. O ne a tlwaetse ho tshehisa ka kgudu hobane o ne a dieha.
- 2 Mmutla a makala haholo ha kgudu a mo kopa hore ba ye peisong, “Re tla matha re fete lebaleng, re fete karolwana ya dihwete, re ye hodimo letangwaneng la matata,” Kgudu a rialo, ka nakonyana ditaba tsa peiso yaba di tletse moru kaofela.
- 3 Kaofela diphoofole le dinonyana tsa utlwa ka sena. Mmutla wa nka qeto ya ho ikwetlisa ho itokisetsa peiso.
- 4 Qetellong letsatsi la peiso la fihla. Diphoofole tsohle tsa moru tsa tla ho tshehetsa Mmutla. Tsa hoeletsa tsa fofisa diflaga. Tsa letsa manaka mme tsa bina dipina.
- 5 Bere e ne e le yena moletsaphala peisong eo. “Emang meleng, itokiseng, Ha e ye!” Mmutla wa matha ka pele ho Kgudu. Wa dulela ho sheba morao ho sheba Kgudu hore e se e le hokae. Mmutla a mo tsheha. A siya kgudu, eitse ha o bona hore kgudu o setse haholo, a nka qeto ya ho phomola tlasa sefate a mamele mmimo a robale. Ha kgudu a fihla haufi le yena o tla tlolela hodimo a mathe a fihle moleng wa tlholo.
- 6 Diphoofole di ne di thabile haholo tsa qala ho hoeletsa ha di bona Kgudu a fihla haufi le mola wa tlholo. Tsa hoeletsa tsa letsa manaka. Lerata la tsosa Mmutla. Kgudu e ne e le haufi le mola wa tlholo!
- 7 A tlolela hodimo a beisa ka mora hae. Diphoofole tsa hoeletsa ke thabo ha Kgudu e feta mola wa tlholo. Ba hoeletsa haholo hoo diphoofole tse morung di ileng tsa utlwa bohole ba dikilometara tse mmalwa. Ha bere e neha Kgudu kgau ya re: “Ho tsamaya hanyane ho tliša tswelopele ya ho matha.”

[E qotsitswe ho “*Diqatjwa tsa Basotho*; Ngcangca D.J.M. 1994]

DIPOTSO

- 1.1 Fana ka mabitso a diphoofole tse PEDI tse neng di beisa. (2)
- 1.2 Bolela hore e ne e le mang moletsaphala. (1)
- 1.3 Ke lefe lebaka le neng le etsa hore Mmutla le Kgudu ba beise? (2)
- 1.4 Kgetha o be o sehelle karabo e nepahetseng ho mabitso a ka masakaneng.
Diphoofole tse ding di ne di nahana hore ke (mmutla/kgudu) e neng e tla fihla pele moleng. (1)
- 1.5 O nahana se entsweng ke mmutla, sa ho mamela mmino le ho robala tseleng ke sa bohlokwa? Fana ka lebaka. (2)
- 1.6 Kgetha karabo e nepahetseng ho tse latelang ka ho etsa sedikadikwe nomorong e nepahetseng. Ke thuto efe eo re ithutileng yona ka tshomo ee?
- A Se ke wa tella le ho shebela batho ba bang fatshe.
B Ntho enngwe le enngwe e na le nako ya yona ya ho fela.
C Leshala le tswala molora.
D Mmutla o masene (2)

[10]

POTSO YA 2: PAPATSO

Bala papatso e latelang o ntano araba dipotso 2.1–2.6.

● TSA MOREKI **FESHENE**

**MOFUTHU
WA MARIHA**

Mekgabiso ke tsela e bobebe ya ho etsa tjebeho ya hao e kgahlise. Futhumala, o kene setaeleng ka mekgabiso ena e hobelang. Ka Ayanda Ngcobo

1. R199, Foschini 2. R79.99, Fashion Express 3. R79.99, Mr Price 4. R229, H&M
5. R399, Zara 6. R159, Queenspark 7. R229, H&M

32 SESOTHO JULY 2017 | BONA.CO.ZA

[Se qotsitsewe makasineng wa Bona, Phupu 2017]

DIPOTSO

- 2.1 Ke diaparo tsa nako efe ya selemo tse bapaditsweng ka papatso ee? (1)
- 2.2 O nahana hore papatso ee e etseditswe ho hohela batho bafe? Tshehetsa karabo ya hao ka lebaka. (2)
- 2.3 Ke mang ya entseng mekgabiso e fapaneng diaparong tsee?
- A Maditaba Mahlomola
 - B Ayanda Ngcobo
 - C Nomsa Kunene
 - D Mpho Sejake (1)
- 2.4 Fana ka mabitso a mabenkele a mabedi ao re fumanang diaparo tse ho papatso e ka hodimo. (2)
- 2.5 Mekgabiso e bohlokwa ka eng papatsong ee? (2)
- 2.6 Ke ka lebaka la eng fonte kapa mongolo o sa tshwane papatsong ee? (2)

[10]

POTSO YA 3: THOTHOKISO

Bala thothokiso e latelang o ntano araba dipotso tse e latelang: 3.1–3.4.

1. Ha re yeng sekolong lona bana,
Lesang ho nna le themelekana;
Hela! Le tla llella metsotso.
2. Mahlale a fumanwa sekolong,
Baetapele ba kamoso setjhabeng;
Matshwarapene marobatjhoko.
3. Hosane le tla dula sa maratswana;
Ba ahlame ha le supa ka monwana;
Monakaladi le eja wa kebolelwa.
Ha le sa fadimehele thuto sekolong,
Rapo le sa tla le monyela molaleng;
Tangtang e kgangwe ke lerole.
4. Thuto ke lefa la lona setjhabeng,
Le tla dula tulong tse phahameng,
Ho lona letlotlo e be la mantatakedutse.
5. Re hloka dikwankwetla banna ba nnete,
Basadi ba batle bomanyeo mehaladitwe;
Hela! Ho se rutehe ho jesa ntja e tjhesa.

[E qotsitswe ho “*Re kgatha thite*” M.R. Pharoe, 1994]

DIPOTSO

- 3.1 Kgetha sehlooho se lokelang thothokiso e ka hodimo ho tse latelang ka ho etsa sedikadikwe karabong e nepahetseng:
- A Bohlokwa ba thuto
 - B Bana ba sa rateng sekolo
 - C Mehaladitwe
 - D Tangtang e kgangwa ke lerole (1)
- 3.2 Fana ka raeme ya seratswana sa pele. (1)
- 3.3 Hlalosa maele a seratswaneng sa boraro moleng wa boraro. (1)
- 3.4 Ke thuto efe eo re e fumanang thothokisong ee? (2)

[5]**MATSHWAO KAROLO YA A: 25**

KAROLO YA B: DIBOPEHO LE MELAO YA TSHEBEDISO YA PUO

Bala seratswana se latelang o ntano araba dipotso ho tloha ho potso ya 4.1–4.21.

HO QALA FATSHE

Ka mora ho ba lepolesa ka dilemo, ke ile ka etsa qeto ya ho beha mejafatshe hobane ke ne ke sa kgotsofala. Leha ho ne ho se na mesebetsi e metjha ka nako eo, ke ne ke sa kgathatseha hobane ke ne ke se ke entse qeto. Ha ke ntse ke sebetsa, ke bone matlakala a mangata lekeisheneng, mme sena se ne se ntshwenya, hobane ha ngata bana ba ne ba bapalla diterateng tsena tse sa hlwekang, moo ho nang le kotsi ya mahloko. Kei le ka nahana ho hong. Ke ile ka qala ho hlwekisa pela moo ke dulang, mme qetellong ka ya bakeng tse ding. Ha ke qeta ho phutha matlakala, ke ile ka a hlabolla. Sena se ile sa etsa hore ke bone monyetla wa ho theha kgwebo le ho etsa tjhelete ka ho le leng ke thusa badudi ba heso.

[E qotsitswe ho tswa ho makasining ya *Bona*, Phupu 2017]

DIPOTSO

- 4.1 Seratswaneng sa pele fana ka sekapolelo se hlalolang hore mongodi o ile a tlohela ho sebetsa. (1)
- 4.2 Fana ka lehlalosingwe la lebitso le latelang:
Tshwenya (1)
- 4.3 Ngola polelo e latelang ho lekgathe letlang le ho lekgathe lejwale:
Ke ile ka qala ho hlwekisa pela moo ke dulang teng. (2)
- 4.4 Sebedisa lebitso theha polelong ho bontsha kutlwisiso ya lona. (1)
- 4.5 Fana ka lelatodi la lentswe hlwekisa. (1)
- 4.6 Polelong ena e latelang: Mosadi enwa o phutha matlakala. Kgetha
Moetsi
Ketso
Moetsuwa (3)
- 4.7 Fana ka mofuta wa lehlalosi o sebedisitsweng polelong ena:
Ke ile ka qala ho hlwekisa moo ke dulang teng. (1)
- 4.8 Fana ka lebitsohohle le hlahellang moleng wa pele seratswaneng se ka hodimo. (1)
- 4.9 Kgetha lebitsorarane (lebitsohokwa) mabitsong ana: (1)
- A Kgwebo
B Moetapele
C Qetellong

- 4.10 Sebedisa maemedi bakeng sa mabitso a sehellelsweng mola polelong ena: Ka mora hoba lepolesa o ile a etsa geto. (2)
- 4.11 Hlalosa se bolelwang ke lentswe lena: hlabolla (2)
- 4.12 Bolela dihlopha tsa mabitso a latelang:
Matlakala
Monyetla (2)
- 4.13 Bolela hore sena ke mofuta ofe wa leemedi. Kgetha A kapa B.
A Leemediqho
B Leemeditshupi (1)
- 4.14 Kenya matshwao a ho bala pelelong e latelang: mosadi o ile a tlohela ho ba lepolesa a ipulela kgwebo (2)
- 4.15 Sehlooho se reng ho qala fatshe ebe se dumellana le ditaba tsa seratswana? Hobaneng? (1)
- 4.16 Peleta lentswe le latelang ka tsela e nepahetseng.
Retdingate (1)
- 4.17 Sebedisa lentswe sebetsa dipolelong tse PEDI tse fapaneng ho bontsha meelelo e mmedi e fapaneng. (2)
- 4.18 Kopanya dipolelo tse latelang ka lekopanyi le ngotsweng qetellong ya polelo. Mosadi o ile a tlohela mosebetsi. Mosadi o ne a se a nkile qeto. (hobane) (1)
- 4.19 Kgetha lethusi polelong e latelang:
(i) Mantwa o tshoha a ile kerekeng. (1)
- 4.20 Fana ka mabopi a lebitso lena mosadi. (3)

MATSHWAO KAROLO YA B (30÷2): 15
MATSHWAO KAOFELA: 40

